Aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Mevrouw E.I. Schippers

Netwerk Cliëntenraden in de Zorg
ncz
Stichting NCZ
Postbus 82
6930 AB Westervoort

Tel. + 31 (0) 6 51222505

info@ncz.nl
www.ncz.nl

Betreft: reactie consultatie wetsvoorstel Wmcz

Geachte mevrouw Schippers, Westervoort, 13 november 2016

NCZ is verheugd dat er een nieuw wetsvoorstel Wmcz ligt en is positief gestemd over de inhoud van het voorstel. Het wetsvoorstel lijkt in de lijn met de belangen van cliënten en cliëntenraden in de zorg en lijkt inspraak en medezeggenschap te versterken.

Toch zijn er enkele punten die wij graag aangescherpt of verbeterd zouden willen zien.

1. Maatwerk in de Medezeggenschapsregeling

NCZ onderschrijft het belang van vastleggen van afspraken in een Medezeggenschapsregeling. Ook wij zijn voor maatwerk en voor alternatieve vormen van inspraak en medezeggenschap. De wensen en initiatieven hiertoe moeten echter wel van cliënten afkomstig zijn. “Cliënten en cliëntenraden moeten zeggenschap over Medezeggenschap hebben.” In het wetsvoorstel ligt de verantwoording bij de bestuurder tot het opstellen van de medezeggenschapsregeling. Wij zouden graag zien dat dit op zijn minst een gedeelde verantwoordelijkheid wordt van bestuurder en clientenraad maar nog liever dat het aan cliënten en cliëntenraden is om medezeggenschapregels op te stellen.

In de medezeggenschapsregeling kunnen rechten worden bekrachtigd, uitgebreid of ingeperkt. De bedoeling is dat afgestane rechten ieder gewenst moment weer kunnen worden opgeëist. Wij voorzien hierbij grote problemen. Enerzijds omdat cliëntenraden, zoals uit vele onderzoeken blijkt, de zwakste partij zijn en het risico bestaat dat zij onder druk afstand doen van hun rechten en anderzijds omdat het ingewikkeld is die rechten weer op te eisen.

Het lijkt ons onnodig en onwenselijk deze mogelijkheid te bieden. Clientenraden kunnen ten alle tijden besluiten geen gebruik te maken van bepaalde rechten.

2. Bekostiging en facilitering

NCZ is blij met het toekennen van recht op de kosten die redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor de vervulling van de werkzaamheden van de cliëntenraad, waaronder de kosten die verband houden met scholing, onafhankelijke ondersteuning, inhuren van externe deskundigheid en het voorleggen van een geschil aan een vertrouwens commissie. **Wat wij echter missen is een bepaling die het recht op een redelijke vrijwilligersvergoeding of op vacatiegeld regelt.**

3. Inspraak

Wij onderschrijven het belang van inspraak voor individuele cliënten en hun vertegenwoordigers over zaken die direct van invloed zijn op hun dagelijkse leven. Deze bepaling moet echter wel verduidelijkt worden in de Memorie van Toelichting. Waarbij de nadruk moet liggen op 'korte lijnen' en 'zo dicht mogelijk bij de cliënt.' Cliëntenraden en bestuurders kunnen op dit punt goed samenwerken. Het is immers ook de primaire taak van de clientenraad om de achterban te informeren en om te weten wat er speelt. Signalen en wensen van cliënten moeten leidend zijn voor interne verbeteringen, dit geldt voor de gehele zorgsector. Dus geen dure onderzoeksbureaus en geen externe exposure maar door middel van gesprekken met cliënten werken aan interne verbeteringen! **Wij pleiten er voor deze inspraakbepaling voor de gehele zorgsector (cure en care) in te zetten.**

4. Instemmingsrecht

NCZ onderschrijft het belang van instemmingsrecht voor cliëntenraden. Echter, het instemmingsrecht geldt *tenzij anders is geregeld in de medezeggenschapsregeling*. Zie onze opmerkingen bij 1. Maatwerk in de Medezeggenschapsregeling. **Wij vinden het onnodig en niet wenselijk dat cliëntenraden vastleggen dat zij (tijdelijk) geen gebruik willen maken van hun instemmingsrecht, omdat wij problemen voorzien (en constateren in huidige situaties) bij het terug willen draaien van dat besluit. Clientenraden kunnen ieder gewenst moment besluiten geen gebruik te maken van het instemmingsrecht.**

Sinds de Wkkgz zijn lokale en regionale klachtencommissies opgeheven. Hiermee is de functie, taak en rol van de klachtenfunctionaris nog belangrijker en bepalender geworden. Een opgeleide klachtenfunctionaris met de juiste competenties om zijn/haar functie onafhankelijk invulling te geven is van essentieel belang voor cliënten en cliëntenraden. **Wij zouden graag zien dat het instemmingsrecht niet alleen van toepassing is op de profielschets van de klachtenfunctionaris maar ook op de benoeming.**

Het instemmingsrecht op essentiële onderwerpen die cliënten direct raken is alleen van kracht bij 24-uurs zorg met verblijf. Dit heeft grote gevolgen voor cliënten en cliëntenraden van cliënten met intensieve zorg thuis. Ook voor deze cliënten zijn voedingsaangelegenheden, geestelijke verzorging, recreatiemogelijkheden/ontspanningsactiviteiten en maatschappelijke bijstand van groot belang.

Een sociaal plan voor cliënten in geval van een ingrijpende verbouwing, nieuwbouw of verhuizing en inrichting van voor de zorgverlening bestemde ruimtes bij ingrijpende verbouwing, nieuwbouw of verhuizing zijn voor cliënten in de gehele zorgsector van belang **Wij pleiten voor instemmingsrecht op zaken die cliënten direct raken voor de gehele zorgsector en niet alleen indien het een instelling betreft waarin cliënten gedurende het etmaal kunnen verblijven.**

Het *verzwaard adviesrecht* is verdwenen voor de leiding bij 24-uurs zorg. Hier is niets anders dan adviesrecht voor in de plaats gekomen. Met name leiding bij 24-uurs zorg is van groot belang voor kwaliteit en continuïteit van zorg. **Wij doen graag een dringend beroep op handhaven van het verzwaard advies of instellen van het instemmingsrecht bij de leiding van 24-uurs zorg met verblijf.**

Stichting NCZ, Postbus 82, 6930 AB Westervoort, 31(0)651 222 505, info@ncz.nl, www.ncz.nl, KVK 09131729

5. Centrale Clientenraad

In het wetsvoorstel staat dat de centrale cliëntenraad een raad is in de zin van de WMCZ. In de memorie van toelichting staat echter: “Het is de bedoeling dat er een cliëntenraad wordt ingesteld op het niveau waar daadwerkelijk zorg wordt verleend.” Dit voornoemde is niet van toepassing op een centrale cliëntenraad. Een centrale clientenraad zal eerder bijdragen aan disfunctioneren van lokale raden. Wij zouden graag een aanvulling zien op deze bepaling in de geest van de WOR (artikel 33 e.v., dat decentrale cliëntenraden eerst in de gelegenheid moeten worden gesteld hun standpunt over de instelling van een centrale cliëntenraad kenbaar te maken. Vervolgens moet bij blijvende onenigheid de commissie of de kantonrechter daarover geraadpleegd kunnen worden. Deze moet vervolgens beoordelen of de instelling van een centrale cliëntenraad de goede toepassing van de wet bevordert. **Dit houdt in dat de centrale cliëntenraad taken moet kunnen uitoefenen die door de afzonderlijke cliëntenraden niet of niet effectief genoeg kunnen worden vervuld.**

Duidelijker zal moeten worden vastgelegd dat het instellen van een centrale cliëntenraad niet betekent dat kan worden afgezien van cliëntenraden conform het instellingsbegrip. Van belang is hierbij dat het uitgangspunt is dat medezeggenschap zo dicht mogelijk bij de cliënt moet plaatsvinden. Waarbij moet worden opgemerkt dat een centrale clientenraad het belang van cliënten moet laten prevaleren boven het belang van de organisatie en dat zij de belangen van locaties evenredig moet behartigen.

6. Toezicht en naleving door de Inspectie

In de huidige wet is bepaald dat de cliëntenraad zich in een aantal gevallen kan wenden tot de kantonrechter met het verzoek de kantonrechter te bevelen een aantal essentiële in de wet vastgelegde rechten na te komen. Deze nalevingsartikelen komen niet meer terug en zijn vervangen door publiekrechtelijk toezicht vanwege de IGZ. Het is alleen nog mogelijk via de kantonrechter de zorgaanbieder te dwingen een bindende uitspraak van de LCvV na te komen. De rechten van cliëntenraden zijn hier minder sterk geworden. IGZ is juridisch beperkt geëquipeerd klachten of verzoeken tot handhaving van de WMCZ te beoordelen. Ook kan men ruimere termijnen hanteren dan die doorgaans aan de orde zijn bij de kantonrechter. Wij hechten er aan dat – zoals elke burger dit op veel gebieden kan doen – het middel van de kantonrechter voor cliënten en cliëntenraden gehandhaafd wordt. Middels voorlichting, inhuren van expertise kan de drempel voor cliëntenraden verlaagd worden. Uiteraard kan IGZ wel zijn normale toezichthoudende taken uitvoeren (en kunnen cliënten en cliëntenraden zich als vanouds tot de IGZ wenden). Maar een combinatie van toezichtsfunctie en met een functie als een rechtscollege lijkt ons geen gelukkige zaak. Rechtscolleges dienen geheel onafhankelijk te zijn van toezichtsbeleid. Weliswaar is er nog een beroep mogelijk van een cliënt of cliëntenraad op de bestuursrechter, maar juist dit maakt de rechtsgang voor cliënten en cliëntenraden langdurig en stroperig en dus ontoegankelijk.

Daarnaast is een punt dat het type conflicten dat tot dusverre aan de kantonrechter werden voorgelegd (hoofdzakelijk samenwerkingsperikelen en discussies over uitleg van wetsartikelen) heeft slechts in zeer weinig gevallen te maken met veiligheid en kwaliteit van zorg en dus met het expertisegebied van de IGZ. Het gevaar bestaat dat daar waar de kantonrechter nogal eens bereid is om zaken pragmatisch te benaderen, de IGZ met een strak toezicht kader moet werken. De vraag is

Stichting NCZ, Postbus 82, 6930 AB Westervoort, 31(0)651 222 505, info@ncz.nl, www.ncz.nl, KVK 09131729

ook hoe gaat serieuze civielrechtelijke jurisprudentie over de WMCZ tot stand komen als de IGZ als hoogste interpretatieve instantie fungeert? (reactie van KansPlus/VraagRaak die NCZ volledig beaamt)

7. Enquêterecht

In het wetsvoorstel wordt bepaald dat cliëntenraden het recht van enquête hebben, ongeacht de soort rechtspersoonlijkheid van de aanbieder. En in ieder geval is de cliëntenraad van de *eigen instelling* bevoegd om een enquêteverzoek in te dienen. Dit vinden wij een vooruitgang en versterking voor de medezeggenschap en wij denken dat dit in de enkele voorkomende gevallen van het inzetten van het enquêterecht tot minder onduidelijkheid en tot een snellere procedure zal leiden. **Wij zien deze bepaling dan ook graag terug in de nieuwe Wmcz.**

8. Vacatures Cliëntenraad

In het wetsvoorstel wordt bepaald dat vacatures op een daarvoor geschikte wijze onder de aandacht van de cliënten en hun vertegenwoordigers gebracht dienen te worden. In de memorie van Toelichting wordt ook het middel van verkiezingen uitdrukkelijk genoemd. Beide manieren kunnen worden ingezet om te komen tot een goede samenstelling van de clientenraad waarbij continuïteit en kwaliteit beter gewaarborgd zullen zijn dan nu het geval is. **Wij zien deze bepaling dan ook graag terug in de nieuwe Wmcz.**

9. Voordrachtsrecht

In het wetsvoorstel blijft het voordrachtsrecht op een lid van de Raad van Toezicht (of van de Raad van Bestuur indien er een Directeur is) bestaan.

'Toezichthouders nieuwe stijl' en cliëntenraden moeten partners zijn in krachtige zorgorganisaties.

De Raad van Toezicht moet vooral toezien op de gang van zaken en de kwaliteit van de zorg in de zorginstelling. Hiervoor is het belangrijk dat de Raad van Toezicht niet alleen goed contact heeft met de Raad van Bestuur, maar zeker ook luistert naar de stem van de cliënt.

Wij pleiten ervoor cliëntenraden te betrekken bij- en verzwaard adviesrecht of instemmingsrecht te verlenen op- de profielschetsen van leden van de Raad van Toezicht (of van de Raad van Bestuur indien er een Directeur is).

Wij doen een dringend beroep op handhaven van het voordrachtsrecht in de nieuwe Wmcz.

Stichting NCZ, Postbus 82, 6930 AB Westervoort, 31(0)651 222 505, info@ncz.nl, www.ncz.nl, KVK 09131729

10. Informatieplicht

In het wetsvoorstel wordt bepaald dat het advies of de instemming op een zodanig tijdstip moet worden gevraagd dat de cliëntenraad redelijkerwijs genoeg tijd heeft zich een goed oordeel ter zake te vormen. **Hier zouden wij graag een toevoeging zien in de strekking van: "Hieronder wordt ook begrepen de tijd die de cliëntenraad nodig heeft om het advies van een in artikel 6 lid 2 bedoelde deskundige in te winnen."**

In de medezeggenschapsregeling wordt geregeld *hoe* wordt bewerkstelligd dat de informatie op zodanige wijze wordt verstrekt dat deze voor de cliëntenraad begrijpelijk is.

Wij pleiten voor een volledig losstaand artikel "Informatieplicht" in de Wmcz, zoals dat ook in artikelen 31 t/m 31e van de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) is opgenomen.

Als wordt afgezien van een losstaand artikel zoals hierboven genoemd zouden wij graag toegevoegd willen zien dat de bestuurder de plicht heeft om de clientenraad tijdig van die informatie, die de clientenraad nodig acht om haar werk te kunnen doen, te voorzien.

Een informatieprotocol als toevoeging aan het Medezeggenschapsreglement kan hierbij uitkomst bieden. Veel geschillen kunnen hiermee worden voorkomen.

Deze reactie van NCZ is gebaseerd op de uitkomsten van het symposium 'WMCZ preview' op 26 september 2016 met ruim twee honderd deelnemende clientenraadsleden en op uitgebreide consultatie van de leden van NCZ.

Wij vragen u dringend het proces voor de nieuwe Wmcz waar mogelijk te bespoedigen: de medezeggenschap van cliëntenraden behoeft op zeer korte termijn in deze periode van ingrijpende veranderingen, hoognodig ondersteuning van een deugdelijke wet, onder andere ook omdat steeds vaker en meer vrijwilligers en mantelzorgers ingezet worden. Daarbij wordt graag gewerkt - wij citeren hier uw staatssecretaris - vanuit 'zo veel mogelijk ruimte, zo min mogelijk regels.' De cliënt heeft daarbij recht op eigen regie, op trots en welzijn. Om dat te bereiken zijn sterke cliëntenraden met wettelijke 'ruggensteun' van het grootste belang.

Wij gaan ervan uit op korte termijn van u en/of uw ministerie berichten over de voortgang te ontvangen.

Vriendelijke groeten,

Mw. M. T. Biacsics
Netwerkvoorzitter NCZ

Stichting NCZ, Postbus 82, 6930 AB Westervoort, 31(0)651 222 505, info@ncz.nl, www.ncz.nl, KVK 09131729